

If undelivered return to:
"GLASILO K. S. K. JEDNOTE"
 1004 N. Chicago Street,
 JOLIET, ILL.
 Return Postage Guaranteed.
 The largest Slovenian
 Weekly in the United
 States of America.
 Issued every
 Wednesday
 Subscription rate:
 For members yearly.....\$1.20
 For non members.....\$2.00
 Foreign Countries.....\$3.00
 Telephone 1048

GLASILO K. S. K. JEDNOTE

DELO OFFICIAL ORGAN IZOBRAZBA

OF THE GRAND CARNIOLIAN SLOVENIAN CATHOLIC UNION
 Entered as Second-Class Matter December 9, 1920 at the Post Office at Joliet, Illinois, Under the Act of August 24, 1912

Največji slovenski tednik
 v Združenih državah.
 Izhaja vsako sredo.
 Naročnina:
 Za člana, na leto.....\$1.20
 Za nečlane.....\$2.00
 Za inostranstvo.....\$3.00
 NASLOV
 ureduje in upravlja jo:
 1004 N. Chicago Street,
 Joliet, Ill.
 Telefon: 1048

ACCEPTANCE FOR MAILING AT SPECIAL RATE OF POSTAGE PROVIDED FOR IN SECTION 1103, ACT OF OCTOBER 3, 1917. AUTHORIZED ON MAY 22, 1918.

Štev. 41.—No. 41.

JOLIET, ILL. 10. OKTOBRA (OCTOBER 1923.)

Leto IX.—Volume IX.

UMOR V CERKVI.

Chicago, Ill., 8. oktobra. — Včeraj zjutraj nekaj minut pred 9. uro se je odigrala v ukrajinski pravoslavni cerkvi sv. Mihaela Arhang. na 2419 N. Campbell Ave. krvava žaloga z brutalnim umorom 44 letnega župnika označene cerkve, Rev. Bazil Stetsuk-a. Umor je izvršila žena bivšega župnika in graditelja grške pravoslavne cerkve sv. Nikolaja v Chicago Rev. Nikolaj Strutynsky-a, sedaj službojučega v Ramey, Pa.

Navedenka je prišla v cerkev sv. Mihaela še pred 9. cerkvenim opravilom; prosila je cerkvenika, da naj sporoči župniku, da bi se rada spovedala, ker je bolna. Dospelva do spovednice poleg oltarja je Mrs. Strutynski potegnila črna pajčolan z glave, pomerila s samokresom na župnika in oddala nanj pet strelcev; enega v glavo, enega v srce drugega pa v njegov život, da se je nesrečnik kmalu zatem zgrudil na tla pred oltarjem. Njegovo "Moj Bog! Obstreljen sem. Jaz umiram!"

Predno je morilka oddala prvi strel, je vpila nad župnikom: "Goljuf! To imaš, kar si zaslužil."

Takoj po streljanju so zblaznelo ženo razorožili in oddali policiji, ranjenega duhovnika pa odvedli v bližnjo bolnišnico; nesrečnik je par minut zatem umrl vsled prizadetih ran.

Na policijski postaji je morilka svoj umor hladnokrvno priznala, češ, da je strel izvršila svoj naklep. Glavni povod tega umora je bilo maščevanje. Mož morilke je nedavno zgradil v Chicagu krasno novo ukrajinsko cerkev sv. Nikolaja; namesto da bi on še v bodoče vodil označeno faro, je bil pa prestavljen v Ramey, Pa. K premostitvi je baje dosti pripomogel župnik Stetsuk, ki je prevzel njegovo mesto.

Oblasti bodo morilko stavile pred veliko poroto vsled umora.

Umorjeni ukrajinski župnik Stetsuk zapuša ženo in dvoje otrok.

Farani ukrajinske cerkve sv. Nikolaja, zatrjujejo, da je bil bivši župnik Strutynsky vsled tega odslovljen, ker je pridobil nove cerkve poneveril okrog \$40,000.

17. letnica poroke preds. Coolidge.

Washington, D. C., 4. oktobra. — Danes je obhajal predsednik Coolidge s svojo soprogo 17. letnico njune poroke. To je bila prva slična slavnost v Beli hiši, proslavljena na povsem skromnem načinu. Pred 17. leti je bil Mr. Coolidge še začetni odvetnik v mestu Northampton, Mass., Miss Grace Goodhue njegova zaročenka je pa isti čas ravno prenehala poučevati na tamošnji ljudski šoli.

Mr. Coolidge je danes predsednik Združenih držav, bivša učiteljica ljudske šole pa njegova žena.

WM. Z. FOSTER IZKLJUČEN IZ DELAVSKE FEDERACIJE.

Chicago, Ill., 8. okt. — Na večerajšnji seji Chikaške delavske federacije (Chicago Federation of Labor) je bil znani vodja rdečkarjev, Wm. Z. Forster izključen iz te federacije. Na seji se je Forster bridko pritoževal, čemu se ni na minuli konvenciji v Decatur ustanovilo nove delavske stranke in pripoznalo sovjetske Rusije.

Forsterju je sledilo številno nasprotnikov, ki so ga javno napadali, da je hipokrit prve vrste in nasprotnik delavcev. Podpredsednik označene delavske federacije je Forsterju sledeče zabrusil v obraz: "Dolgo časa ste že vrtali od daleč, zdaj pokažite svojo karto, ter vrtajte še z druge strani. Kapitalisti v Ameriki so potrošili milijone dolarjev, da bi oslabili naše delavsko gibanje; vsi ti skupaj nam pa niso toliko hudega prizadejali kot Wm. Z. Forster."

Še en "rdečkar" izbacjen.

Portland, Oregon, 8. oktobra. — Današnja seja tu se vršeče konvencije Ameriške delavske federacije (A. F. of L.) je bila nad vse burna in živalna. Povod temu je dalo izključenje komunista Wm. F. Dunne iz konvencije dvorane; Dunne, vodja komunistov je zastopal neko unijo v Butte, Mont.

Navedenica je v svojem daljšem govoru obtožil Wm. Green, gl. tajnik premogarske zveze U. M. of A. v imenu te zveze vsled tega, ker je skušal z W. Z. Fosterjem uvesti komunizem in radikalizem tudi v premogarsko unijo. Dunneja se je dalje obtožilo, ker je kršil postavbo antisindikalizma v državi Michigan vsled česar naj se ga za vedno izključi iz Ameriške delavske federacije.

Pri glasovanju za izključenje je bilo oddanih 27,838 glasov, proti pa samo 130.

Po dovršenem glasovanju je predsednik Gompers vstal ter omenil: "Delegat Dunne stoji med nami obtožen; vsled tega naj se njegov poverilni list razveljavi, Dunne pa takoj odstrani iz konvencije dvorane."

Nato je nastal med zborovalci občen smeh, krik in žvižganje, med kojim se je Dunne osramočen odstranil iz dvorane rekoč: "Adijo, g. predsednik in delegatje in na zopetno svidenje za barikadami!"

Zapuščina ameriške princezinje.

New York, N. Y., 4. okt. — Pri tukajšnjem zapuščinskem sodišču je bila danes odprta oporoka pokojne grške princezinje Anastazije, ki je umrla dne 29. avg. t. l. v Londonu. Pokojnica je bila vdova znamenita milijonarja Wm. B. Leeds-a, lastnika največjih ameriških tovarn za pločevino. Največji delež zapuščine bo dobil mož pokojnice, grški princ Kristof in sicer okrog 30 milijonov dolarjev; ostanek je stila svojim bližnjim sorodnikom.

AGITIRAJTE ZA MLADINSKI ODDELEK!

Ko je bila kampanja za pridobitev novih članov in članice odraslega oddelka zaključena, pričakovalo se je, da se bo članstvo nato zavzelo za pridobivanje novih članov in članice mladinskega oddelka, da se tako tudi kampanja tega oddelka čimprej mogoče zaključi. Nekatera društva so v resnici takoj po zaključku kampanje odraslega oddelka napela vse sile in prav pridno pridobivajo nove člane in članice mladinskega oddelka, vendar pa je teh društev le pičlo število. Kaj pa ostala društva? Želimo, da se sleherno društvo Jednote potruzi in pridobi toliko novih mladih članov in članice, da bomo v kar najbolj mogoče kratkem času zaključili tudi kampanjo mladinskega oddelka.

Konvencija je končana in pozornost, ki jo je vsakteri obrnel na razmotrivanja priobčena v "Glasilu" v prilog minule konvencije, naj se sedaj obrne za kampanjo mladinskega oddelka. Čas, ki ga je ta ali oni porabil z raznimi dopisi, priporočili ali članki za minulo konvencijo, naj se sedaj porabi za pridobivanje članov in članice mladinskega oddelka. Kakor rečeno, kampanja odraslega oddelka je zaključena; konvencija je končana, pred seboj imamo še eno važno točko in to je mladinska kampanja.

Ni mi potreba ponovno povdarjati važnosti in koristi mladinskega oddelka, kajti vsakdo dobro ve in zna, kaj pomeni članstvo tega oddelka za Jednoto. In ker je mladinski oddelak nekaj neprecenljivega za Jednoto, zato je dolžnost vsakega posameznega člana in članice, da se potruzi in pridobi kolikor mogoče veliko novih udov.

Podajmo se torej na delo vsi skupaj in poskusimo vsak po svoji moči pridobiti kolikor mogoče veliko število novih moči, da se kampanja mladinskega oddelka še tekom tekočega leta zaključi.

Za napredek in procvit mladinskega oddelka ostajam z bratskim pozdravom vdani,
 Josip Zalar, gl. tajnik.

MONARHIJA PROGLASENA BAVARSKEM.

Berlin, 4. okt. — Semkaj prihajajo še nepotrjena poročila, da so Bavarci proglasili bavarsko državo za monarhijo ter ponudili vladarsko kruno bivšemu prestolonasledniku princu Rupertu. Vendar to senzačno poročilo tukajšnje bavarsko poslanstvo odločno zanika.

Nemški kancler Stresemann je skušal danes sestaviti novo koalicijsko vlado vsled odstopa njegovega kabineta. Tri ministrske poročilje je kancler določil kakor sledi:

Financa in ekonomija — Herr Minoux.

Obramba in notranje zadeve — Diktator Gessler.

Delo in prehrana — Braunus.

Novi finančni minister Minoux je desna roka znanega velekapitalista Stinnes-a, ki lastuje številno velika industrijskih podjetij.

Turčija postane republika.

Carigrad, 4. okt. — V novi turški ustavi bo označena točka, da se Turčijo proglasi za republiko s predsednikom na čelu, ki bo izvoljen vsaka štiri leta. Postavodajno moč bo imela v svojih rokah narodna zbornica, izvrševalno (eksekutivno) pa kabinetski svet. V novi turški ustavi je tudi določen višji državni svet, ali senatska zbornica.

Smrt vsled šale.

Dubuque, Iowa, 8. okt. — Danes so si v bližnji naselbini Rickardsville otroci privoščili slabo šalo s tem, da so za stavo skušali, kdo bo dlje časa vzdržal sapo. Med kontestanti je bil tudi 5-letni A. Breitbach, ki se je vsled te nevarne šale zadušil.

LLOYD GEORGE PRISPEL V AMERIKO.

New York, N. Y., 5. okt. — Danes je prispel semkaj na parniku "Mauretania" bivši angleški ministrski predsednik David Lloyd George. Njegov obisk ni v nikakoli politični zvezi, ampak Lloyd George se mudi tukaj samo privatnim potem; pred vsem bo pri tej priliki obiskal Kanado, da se ji v imenu angleške vlade zahvali za njeno pomoč in sodelovanje v misli svetovni vojni; Lloydja spremlja tudi njegova žena in hči.

Newyorčani so priredili Lloydju na vse sijajen sprejem; samo zvečer je doživel v nekem gledališču nepričakovano razočaranje ko ga je skupina irskih republikancev izzivala, ter metala celo nanj jajca; policija je razgrajalec takoj pomirila.

Od tukaj se bo podala Lloydov potovalna družba v Winnipeg, Kanado; na povratku se bo pa za nekaj tednov mudil tudi v večjih mestih Združenih držav.

Dva ameriška poslanika resignirala.

Washington, D. C., 4. okt. — Dosedanji poslanik Združenih držav na Angleškem, kolonel George Harvey in poslanik za Italijo Richard Washburn Child sta danes pri predsedniku Coolidge vložila svojo pismo resignacije, katera stopi v veljavo dne 1. jan. 1924.

Oba označena poslanika sta nameravala odstopiti še za časa predsednika Hardinga, predno se je podal na potovanje v Alasko; vendar predsednik Harding ni hotel teh resignacij odobriti.

Mr. Harvey in Mr. Child zatrjujejo, da se bosta podala v privatno življenje.

SKOF SCHREMS O PROHI BIŠKI POSTAVI.

Washington, D. C. — Na tu se vršeči konferenci Narodnega sveta katoliških žena (N.C. of C. W.) se je danes škof Schrems iz Clevelanda dotaknil v svojem govoru tudi prohibicije. O tej točki je rekel: "Vlada potroši vsako leto milijone dolarjev v svrhu uveljavjevanja prohibicijske postavbe dasiravno se vsakdo v svojem srcu zaveda, da te postavbe n. mogoče ljudstvu vsiliti.

Cul sem, da celo nekateri višji vladni uradniki, ki bi morali to postavbo uveljaviti, — isto sami kršijo.

Dosti je osebki mislilo, da je mogoče vsako zlo odpraviti potom postavodajstva. Jaz vam pa odkrit povem, da postavba sama ne bo nikogar ozdravila. Postava je samo ukaz za izvrševanje kakega predpisa; sama na sebi pa ne bo direktno nikogar pretvorila v svetnika. Te stvari se zamorejo le izvrševati vsled individualne moralnosti ki tiči v srcu posameznika."

Te konference se je udeležil tudi delavski tajnik Davis, ki je priporočal zborovalkam amerikanizacijo, ustanovitve brezplačnih posredovalnic za službe in izobraževalno delo med priseljenci. Tajnik Davis je označeno zvezo javno pohvalil, ker je zadnja leta za priseljence storila že dosti dobrega.

Chikaški župan napovedal boj gostilničarjem.

Chicago, Ill., 6. okt. — Zadnji čas je chikaški župan Dever prizoril pravi pogon na tukajšnje gostilničarje, ki kršijo Volsteadovo postavbo. Župan izjavlja, da ni sicer prijatelj prohibicije; je pač proti temu, ker prodajajo nekateri gostilničarji strupeno žganje in predrago pivo. Doslej je bila vzeta koncesija že več kot 500 gostilničarjem, ravno toliko jih ima župan pa še na "črni tabli". Med prizadetimi je tudi mnogo prodajalcev mehke pijače, lastnikov restavrantov in celo grocerijskih prodajal, ki so kršili prohibicijsko postavbo.

Posebni oddelek njegovih suhaških agentov ne opravlja samo v Chicagu, ampak tudi v okolici; tako so zadnje dni zaprli tudi številno gostiln v South Chicagu, kjer so stikali tudi po privatnih hišah in zaplenili več sodov letos naprešanega vina.

Draginja narašča.

Washington, D. C., 8. okt. — Državni statistični urad je na podlagi svojih opazovanj izračunal, da je cena življenskih potrebščin v Združenih državah letos meseca septembra poskočila za 4 odstotke; to poročilo se naslanja na današnje cene živil v 51 večjih mestih.

Število rojstev v Jolietu meseca septembra.

Okrajni klerk našega mesta poroča, da je bilo minuli mesec v Jolietu rojenih 54 otrok, 31 dečkov in 23 deklic; umrlo je pa minuli mesec 26 oseb,

PRED REVOLUCIJO NA PORTUGALSKEM.

Lizbona, 8. okt. — Danes so prišle oblasti na sled že tretji zaroti revolucionarjev, ki nameravajo sedanjega predsednika portugalske republike T. Gomeza strmoglaviti.

Ko se je novi predsednik baš te dni vrnil iz Londona, se je minulo nedeljo prvič javno pokazal v nekem gledališču povodom prirejene bikoborbe; pri tej priliki mu je občinstvo na vso moč žvižgalo. Vlada ima svoje vojaštvo vedno pripravljeno za morebitni slučaj izbraha revolucije. Sovražniki sedanjega predsednika pravijo, da so njegove ure že sešete, ker ga nameravajo umoriti, kakor je bilo umorjenih že pet drugih portugalskih predsednikov.

Sirom dežele se je pričelo ljudstvo pritoževati vsled visoke draginje živil; osobito rib; vzrok draginje pripisujejo sedanji vladi.

Prvi revolucionarni nastop je bilo opaziti zadnjo sredo, ko so uporniki skušali preprečiti izkrcanje ozir. prihod novega predsednika iz Londona. Ta dan je bilo v Lizboni in Op. r. dan vrženih več bomb; revolucionarji zatrjujejo, da bo na Portugalskem v najkrajšem času izbruhnila ponovna ustaja.

Zadušnica na Japonskem.

Tokio, 8. okt. — Ker je bilo vsled zadnjega velikega potresa na Japonskem ponesrečenih tudi številno inozemcev, ali tujecev, je vlada za večeraj določila splošno žalovanje v velikem Zozoji buddhistovem templju pred zlatim oltarjem. V to svrhu so bili povabljeni v tempelj vsi v Tokio živeči in še preostali inozemci; nakar se je med sviranjem vojaške godbe vršila zadušnica po paganskem (japonskem) obredu.

Inozemci so bili namreč pogamezno pozvani pred oltar Buddha, kjer je sleherni v goreč kadilnik vrgel trikrat kadila; nato je višji japonski duhovnik molil po svojem obredu za pokoj duš vseh inozemcev, ki so našli skupno smrt z Japonci vred ob zadnjem potresu.

20,000 rudarjev na stavki.

Scranton, Pa. 8. okt. — Vsled započete stavke-premogarjev v 15 rojih Hudson premogovne družbe, je danes produkcija trdega premoga popolnoma prenehala. Stavkarjem so se pridružili tudi premogarji Glen Alden premog. družbe tako, da znaša njih skupno število okrog 20,000 stavkarjev. Družba je prvi dan stavke prikrajšana za 30,000 ton neizkopanega antracita.

Prohibicija na Turškem.

Carigrad, 8. okt. — Vsled vladnega ukaza iz Angore so oblasti danes vse gostilne in prodajalne opojnih pijač v Carigradu zaprle in zapečatile; to je prvi korak uvedbe splošne prohibicije na Turškem.

Društvena naznanila in dopisi

Iz urada društva Sv. Martina št. 75 La Salle, Ill.

Tem potom naznanjam vseli sobratom in sosestram našega društva, da je bilo na septemberski redni seji sklenjeno, da vsak član in vsaka članica plača 50c izvanrednega asesmenta v društveno blagajno.

Ker je društvo imelo precejšnje stroške letos, torej mora od nekod priti denar da se te stroške pokrije. Druga društva so prirejala piknike in veselice; naše društvo pa nič. Ker smo pri društvu vsi enaki, je tudi nas vseh dolžnost v društveno blagajno prispevati kadar je treba.

Z bratskim pozdravom
Frank Malli, tajnik.

NAZNANILO IN VABILO.

Društvo Marije Pomagaj št. 78 v Chicagu prav uljudno vabi vse katol. Slovence in Slovenke čikaške nasebine in okolice na svojo jesensko veselico, katero priredi to društvo v korist društvene blagajne dne 14. oktobra v dvorani Slovenske šole na Lincoln in 22. St. Začetek bo ob 3. uri popoldne. — Društvo bo v vsej moči poskrbelo za izvrstno postrežbo in sviralna pa bodo dobroznana godba 'Zacek'.

Slovinci in Slovenke, uredite se te veselice; ne bode vam žal, ko se bode porazvedrili in zabavali v domači družbi in zabavi.

V upanju, da se odzovete v obilnem številu ter počastite naše društvo s svojim obiskom, vam kliče za društvu M. P.: Pristrčno dobrodošli in na svidenje v dvorani dne 14. okt.

Odbor.

NAZNANILO.

Iz urada društva Marije Zdravje Bolnikov št. 94 Sublet, Wyo.

S tem uljudno naznanjam vsem članom našega društva, da je imenovano društvo na svoji mesečni seji izvolilo mene za novega tajnika; moj naslov je: John Pagon, Box 192 Sublet, Wyo. in zastopniško mesto je pa prevzel blagajnik br. Alojz Orešnik, Bx. 192 Sublet, Wyo.

Ta prememba se je izvršila zaradi odpotovanja našega bivšega tajnika, sobr. John Krumpačnika. Radi tega prosim vse one člane pripadajoče k našem društvu Mar. Zd. Bolnikov št. 94 K. S. K. J., katerim so že meseca sept. potekli potni listi, da naj potne liste obnovijo v najkrajšem času, ker le na ta način je mogoče voditi društvene knjige v pravem redu; tako se tudi na ta način lahko vsakdo zanaša, da ne bo imel pri društvu nobenih sitnosti.

Vsa pisma in stvari, tikajoče se poslovanja našega društva, naj se izvoli zanaprej pošiljati na naslov novega tajnika, kakor doli označeno.

S sobratskim pozdravom
John Pagon, tajnik
Box 192 Sublet, Wyo.

PRISTOPAJTE V BOLNIŠKO CENTRALIZACIJO.

Cleveland, O.

V zadnji številki sem vam združeni bratje in sestre orisal nekaj spominov na minulo konvencijo radi vstopa društev v centralni bolniški oddelek. Na tem stališču bodem vstrajal še nadalje; vabil bom in opominjal tako dolgo, dokler se vsi ne zedinimo. V tem oziru smatram pot prostosti za boljše, nego da bi na konvenciji prisilili tako zmago. Mi moramo vsi najprvo biti

prav poučeni, kaj in kako je s centralizacijo, da bomo na ta način radi in prostovoljno pristopili. Doslej smo biti v tem oziru še bolj mladi in nevedni. Prva poskušnja, katero smo imeli (so imela) naša bratska društva, je bila takorekoč oplašena, morda izrabljena; ali kakor bi človek rekel, v nekem dvomu rojena, ki ni niti sama sebi zaupala. In rezultat je bil ta, da kot novinci prezirani brez prave podlage, vodstva in kontrole stvar ni tako izborna uspela, kot smo radovedni pričakovali. Ali s tem še ni rečeno, da bomo mi sedaj ostali vsak pri svojem; da bomo centralizacijo še vedno obsojali in ona društva, ki spadajo zraven (47 po številu) puščali sama sebi na milost in nemilost. Do tega ne sme nikakor priti! Nas vseh je sveta dolžnost za agitacijo za central. bolniški oddelek energično nadaljevati, da bodo sčasoma še vsa ostala krajevna društva zraven pristopila. Preiskati moramo vse tozadavne zapreke in odstraniti vso tisto senco, ki nam dela nejasen pogled v centralizacijo.

Vsi pišemo in pravimo, da je centralizacija dobra za našo organizacijo, ako bi se isto vodilo prav. In kako da ne? Prav gotovo! Naša organizacija jo neobhodno potrebuje za svoj uspeh. Mi moramo sami poiskati ono, kar je nam napoti, ali kar nas odvrtače da se ne vstopimo v ta oddelek. Upam, da jaz vem za ta vzrok. — **Nadzorstvo nad članstvom.** — to veste in tudi mislite tudi vsi drugi sobratje in sestre. Ravno to je tisto, česar se bojite, kar vas odvrtače, da ne pristopite. Zato se hočem danes malo zamuditi pri tej točki.

Pred vsem in prvič si moramo mi vsi vzeti k sreju najvažnejšo misel, da smo si bratje in sestre prave katoliške podporne organizacije, pred kojim intencijami moramo gojiti spoštovanje, koje pravila moramo istotako vpoštovati. Zavedati se moramo na vseh straneh kot dobri, pošteni Amerikanci in tako kot katoličani, da ne bomo vedoma zlorabljali te centralizacije, bodisi v društveni skupini ali pa posamezni člani. Jaz vem; prepričan sem celo, da ni nobenega med nami, ki bi bil proti centralizaciji morda vsled kakega drugega vzroka, ampak se vsakdo najbolj boji le izkoriščevanja centralne boln. blagajne. In če je to v resnici največja zapreka, jo moramo temeljito preiskati, pretehtati in tako urediti, da bo nam vsem jasna.

To se je godilo v začetku pri vseh slovenskih organizacijah v Ameriki, toda le en čas; kmalu so pronašli, kje je čevlji žulili nogo; popravili in preuredili so ono, kar ni bilo dobrega. Tako bomo lahko tudi storili mi. Zmernih korakov bomo šli naprej; krajevna društva bodo v svojih lokalih storila vestno svojo dolžnost. Prva stvar mora biti vestna natančnost pravih članov(ic); podpore zlorabljati (simulirati) ne sme nikdo!

To bi bila tista največja zapoved, kjer so zapopadene vse druge zapovedi. Dokler bomo imeli v svoji sredini samo v resnici bolne in podpore vredne člane, toliko časa jim bomo radi izplačevali podporo z največjo zadovoljstvom, tudi če bi bilo treba zložiti posebni asesment vredni za nje. Upam, da tako mislite z menoj vred tudi vi in drugi. Ako pr

ne bo šlo to dobrovoljnim potom z vestnim nadzorovanjem bolnikov pri društvih, in ako bomo kaj nepravilnega slutili, ali celo čuli, potem bo gl. odbor moral ukreniti potrebne korake, da se bo stopilo simulantom in dvomljivim bolnikom na prste.

Torej ako pristopimo po večeni v centralizacijo, in ako vpeljemo natančno pravično uradovanje iste, potem bodite prepričani, kako lepe uspehe nam bo donášala naša skupna centralizacija.

Zdaj, ko imamo pri njej že toliko (nad eno tretjino) društev, nam ne kaže drugega, kakor to, da se ž njimi združimo. Nastopimo na vseh straneh dejansko (z delom) za boljše in sporazumnejšo skupnost v tem oddelku, da nam ne bodo več očitali naši člani(ce) da nismo njih popolni in pravi Jednotini bratje ter sestre.

In končno. Le pogledjte, kako ugodne so sedaj prilike. Zavarujte se lahko za dvojno boln. podporo \$7 ali \$14 tedensko; pri ženskih društvih lahko pristopijo v ta oddelek samo one članice, ki želijo. Vsi bi morali glasovati za pristop v central. ako hočemo stvar s pravega vidika opazovati. Jaz bom še pa še ostal na razpolago za nadaljna pojasnila ter nasvete, kako pri krajevnih društvih članstvo nadzorovati. V slučaju, da kateri želi imeti informacije, naj piše zaupno meni.

Ostajam vedno naklonjen in vdani sobrat.

Anton Grdina,

Cleveland, O. 1053 E. 62 St.

Bridgeport, Ohio.

Čas hitro beži; zdi se mi da smo šele pred nekaj dnevi korakali po St. Clair cesti v Clevelandu, Ohio, pri veliki slavnosti 15. konvencije K.S.K.J., ki nam ostane vedno v spominu, kakor tudi gostoljubnost in postrežba, ki smo jo uživali tiste dni, v naši slovenski ameriški metropoli. Hvala vam pristrčna dragi Clevelandčanje; ohranili vas bomo vedno v hvaležnem spominu.

Vrnili so se tudi delegatje in leleगतinje domov; z velikim zanimanjem smo čuli njih poročila in reči moram, da smo bili jako zadovoljni s poročili; mnogo koristnega se je ukrenilo na 15. konvenciji, posebno nas je razveselila vest, da se je tako dobro poskrbelo za stare člane. Lahko rečem, da je letošnja konvencija postavila K.S. K.J. v mnogih ožirih na prvo mesto slovenskih organizacij v Ameriki, kar bo gotovo pripomoglo k večjemu napredku e-line katoliške organizacije med ameriški Slovenci.

Le eno točko smo z obžalovanjem vzeli na znanje in ta je Centralizacija. Ko bi se bila se ta točka uveljavila, bi lahko rekli, da je 15. konvencija napravila vse, kar je bilo za selaj mogoče za napredek K. S. K. J. Obžalovanja je vredno, da še večina bratskih društev in naših voditeljev ne vidi za potrebno skupno delovanje tudi v tem oziru, ter imajo proti vsaki vrstne predsodke, ki pa žal s tem le koristijo našim nasprotnikom. Vseeno je pa vedno znamenje, da se vedno več članstva zanima za skupno bolniško podporo in uvideva potrebo centralizacije; to se je vrlo pokazalo na letošnji konvenciji in upamo da bo prišel kmalu čas, ko si bomo podali roke kot popolni sobratje in sestre tudi v temu oddelku. Vam pa cenjena društva, ki še niste pri centralizaciji in ste v dvomu, če bi pristopili ključem: Ne odlašajte, sedaj se vam nudi lepa prilika, brez vstopnine n zdravniške preiskave se lahko pridružite v ta prekoričen oddelek; članstvo se lahko

zavaruje za 1 ali 2 dol. sigurne podpore na dan. Blagajne doma vam ostanejo; ako imate nekaj stotakov, jih lahko rabiš za svoje domače potrebe; v skupno blagajno plačujemo vsi jednako in se vam ne bo treba bati, da bi ne mogli podpirati svoje bolne člane; s tem boste v potrebi zasigurani gotove bolniške podpore ob enem boste pa pokazali, da vam je pri sreju vaš bližnji sobrat, sosestra, ter da ste pripravljeni skupno podpirati eden drugega. V slogi je moč; ta pregovor tudi tukaj v polni meri velja. Popdpisani spadam v nemško organizacijo Vitezov sv. Jurija, ki šteje do 22 tisoč članov; ta organizacija je strogo katoliška in je takoj v začetku uvedla tudi skupno boln. blagajno nekaj let predno se je ustanovila naša Jednota; danes ima v bolniškem skladu 344 tisoč dol. in tudi ne plačujemo več kot 75c na mesec v ta sklad. Dragi mi člani tukaj je zadosten dokaz, kaj se vse s skupnem delovanjem lahko doseže. Ali bi ne mogli tudi pri naši Jednoti doseči takih uspehov? Lahko, samo složnosti in bratske vzajemnosti je treba. Zatoraj člani in članice, priliko imamo sedaj, da pokažemo da smo tudi mi zmožni skupno delovati in podpirati eden drugega; če smo dosegli tako velik uspeh v smrtninskem skladu, zakaj bi ga ne tudi v bolniški blagajni? Razuj predsodki, kakor da ne bo treba potem več sej, da se ne bo moglo podpirati cerkva in šol, da je vera v nevarnosti; — so ničevi. Naše društvo sv. Barbare je že od začetka v centralizaciji, pa se članstvo ravni tako vdeležuje sej, kot se je prej, na bolniške se bolj pazi

ko se je, ko smo imeli doma blagajno; vsak razsodni član lahko ve, da tajnik ne more sam nakazovati bolniške podpore in reševati društvene in Jednotine zadeve. Glede podpiranja cerkev in šol, jih društva, ki so v centralizaciji po moji sodbi še lažje podpirajo. Ker jim ni treba skrbeti za bolniško blagajno, prirejajo lahko razne prireditve, namesto za svojo blagajno, za podporo cerkve in šole ali razne druge namene. Kdor pa trdi da je s centralizacijo vera v nevarnosti, ta ne pozna ali noče pripoznati pravih razmer med Slovenci. Resnica je in ostane, da ravno s centralizacijo bi se mnogo katoliških Slovencev oprijelo društev in Jednote, ki spoštujejo njih versko prepričanje; to lahko trdim iz svoje lastne skušnje, ko pazno zasledujem že nad 28 let naše društveno gibanje in življenje; videl sem že mnogo naših rojakov, ki so šli v nasprotni tabor in se tako odtujili naši Jednoti in katoliški cerkvi; glavni vzrok je bil, ker so se drugod lahko bolje zavarovali za slučaj bolezni.

Iz tega lahko sprevidite dragi mi člani in članice K. S. K. J., da skupna bolniška blagajna ni tako nevarna, kot se od nekaterih slika; po dobrem predvarku boste izprevideli, da je neobhodno potrebna in velike koristi v vseh slučajih. Zvest prijatelj se v sili spozna. Ali je kaj bolj plemenitega in lepega, kakor v potrebi in nesreči skupno podpirati eden drugega; sedaj imamo lepo priložnost to krasno idejo uresničiti. Bratsko vas vabimo, da postanete naši popolni sobratje in sestre, ne boste obžalovali tega koraka, kajti potem

SLOVENKA ENGAŽIRANA NA CHIKAŠKI OPERI.

Da bi bila kaka ameriška Slovenka engazirana od te, ali one operne družbe, se malo kdaj čuje; za to imamo še premalo sposobnih moči.

In vendar bo v prihodnji sezoni v drugem največjem mestu Združenih držav — v Chicagu, Ill. eno izmed naših rojakinj dosegla ta čast. Naša sosestra, gđ. Elizabeta Grahek, hči blagajnika K. S. K. J. sobr. John Graheka, je baš te dni podpisala svoj engažma (nameščenje) z znano Chicago Civic Company.

O izborni nadarjenosti v pe-

ko se je, ko smo imeli doma blagajno; vsak razsodni član lahko ve, da tajnik ne more sam nakazovati bolniške podpore in reševati društvene in Jednotine zadeve. Glede podpiranja cerkev in šol, jih društva, ki so v centralizaciji po moji sodbi še lažje podpirajo. Ker jim ni treba skrbeti za bolniško blagajno, prirejajo lahko razne prireditve, namesto za svojo blagajno, za podporo cerkve in šole ali razne druge namene. Kdor pa trdi da je s centralizacijo vera v nevarnosti, ta ne pozna ali noče pripoznati pravih razmer med Slovenci. Resnica je in ostane, da ravno s centralizacijo bi se mnogo katoliških Slovencev oprijelo društev in Jednote, ki spoštujejo njih versko prepričanje; to lahko trdim iz svoje lastne skušnje, ko pazno zasledujem že nad 28 let naše društveno gibanje in življenje; videl sem že mnogo naših rojakov, ki so šli v nasprotni tabor in se tako odtujili naši Jednoti in katoliški cerkvi; glavni vzrok je bil, ker so se drugod lahko bolje zavarovali za slučaj bolezni.

Iz tega lahko sprevidite dragi mi člani in članice K. S. K. J., da skupna bolniška blagajna ni tako nevarna, kot se od nekaterih slika; po dobrem predvarku boste izprevideli, da je neobhodno potrebna in velike koristi v vseh slučajih. Zvest prijatelj se v sili spozna. Ali je kaj bolj plemenitega in lepega, kakor v potrebi in nesreči skupno podpirati eden drugega; sedaj imamo lepo priložnost to krasno idejo uresničiti. Bratsko vas vabimo, da postanete naši popolni sobratje in sestre, ne boste obžalovali tega koraka, kajti potem

tju smo o gđ. Elizabeti Grahek že svoječasno pisali. Čemu pa tudi ne? Saj smo jo že mnogokrat čuli pri raznih prireditvah v naši jolietški nasebini. Pri tem rečem samo to, da ima gđ. Eliza Grahek res od Boga nadarjen sopranski glas. Do popolnosti je dospela z vztrajnostjo, večletnim va-

Gđa Elizabeta Grahek iz Jolietu, Ill., engazirana pevka (soprannistinja) na Chicago Civic operi.

jami in šolanjem na nekem znanem konzervatoriju v Chicagu, Ill. eno izmed naših rojakinj dosegla ta čast. Naša sosestra, gđ. Elizabeta Grahek, hči blagajnika K. S. K. J. sobr. John Graheka, je baš te dni podpisala svoj engažma (nameščenje) z znano Chicago Civic Company.

O izborni nadarjenosti v pe-

bomo toliko lažje podpirali eden drugega in delovali za napredek naših društev in naše slavne K. S. K. Jednote.

Bratski pozdrav vsem članstvu K. S. K. J. posebno pa sobratom i sosestram v bolniški centralizaciji.

Mihael Hočevar,

Tajnik dr. sv. Barbare št. 23.

Bridgeport, Ohio.

Dne 22. sept. se je tukaj ustrelil rojak John Markus ali Matkovič, doma blizu Črnolija; star je bil 59 let ter je bival v Ameriki 33 let; tukaj zapuščal soprogo, dva sina eno hčer in brata. Nesrečni pokojnik je bolehal nad 6 let za jetiko in to ga je gnalo v obup, da si je končal življenje. Bil je tukaj dobro poznan; spadal je v društvo "Edinost" št. 13, S. N. P. J., ki mu je priredilo dostojen pogreb. Ostali družini izrekam sožalje, pokojniku pa bodi Bog milostljiv!

Z delom gre po tukajšnjih premogovnikih letos s polno paro, kakor tudi tovarne v bližnjih mestih dobro poslujejo, da je vsak zaposlen kdor hoče ali more delati, tako da kar se tiče dela in zaslužka smo zadovoljni.

Nikakor pa nismo zadovoljni s tem, da bodo morali vinski sodi prazni stati po kleteh, dasi je gozdja v obilici; vodeni fanatiki ne pripuste, da bi smel človek uživati, kar mu je sam Stvarnik določil; pa pomoči ni, hočeš, nočeš, voda mora dobra biti; je pač dandanes narobe svet, posebno pa še v svobodni Ameriki. Bog daj Volsteadovcem pamet, nam pa sladko vinsko kapljico nazaj!

Z rodoljubnim pozdravom

Mihael Hočevar.

se ji obeta še velika bodočnost na glasbenem polju.

Da je gđ. Grahek dosegla to službo, se je morala zato na nekem konzervatoriju vežbati dve leti. Svoje vsakdanje delo je opravljala v neki banki v Englewoodu blizu Chicaga, v prostem času je pa hodila v pevsko šolo.

Gđa G. Grahek je članica društva sv. Genovefe št. 108, K. S. K. J., ter mnogoletna sopranistinja Pevskega zbora cerkve sv. Jožefa v Jolietu, Ill. na kojoj pevko je zdaj gotovo vsa naša fara zelo ponosna. Iskrene ji čestitke in mnogo uspeha!

J. M. Trunk:

"V delavnico sem Tvojo zrl..."

(Nadaljevanje.)

5. VELIKAN JUPITER.

Če stopimo, da govorigo po našem, o osolnčju od solca dalje v vsemiru in zasledujemo člene solnčnega sestava, naletime na štiri "zunanje" premičnice, ki se odlikujejo pred vsem v tem, da so zelo velike. Največja izmed njih je orjaški Jupiter. Prav radi tega, ker je res orjak in prvak, so mu dali to značilno ime. Od Martovega tira do poti, na kateri se suče okoli solca Jupiter, je daleč, velikanski prostor, ki pa ni prazen. Zdi se, kakor bi bila ena premičnica izostala. Na njenem mestu je pa cel trop malih svetov, katere moremo po premoči imenovati svetove druge vrste. Svetovi, ki zavzemajo prostor med Martom in Jupitrom, so že večkrat omenjeni asteroidi ali planetoidi. Preskočimo ta pas in obrnimo se naravnost do velikanu Jupitra.

S svojimi 4 velikimi in petimi majhnimi spremljevalcem tvori Jupiter nekako solnčni sestav v malem, in sicer tako z ozirom na prostor, kakor tudi na čas. Kaj hočem s tem reči? Jupiter je osolnčje v malem z ozirom na prostor, pomeni, da se daljave, ki znašajo v osolnčju na milijone kilometrov ali milj, pri Jupitrovem sestavu skrčijo na tisoče milj. Z ozirom na čas pa to znači, da na mesto let pri osolnčju stopijo pri Jupitru dnevi, in da dobe medsebojnih motenj, ki obsegajo milijarde let, štejejo pri Jupitru komaj desetletja. Velikih in počasnih izprememb v našem solnčnem sestavu človeštvo naravnost še ni moglo opazovati, o njih izvemo le v teoriji. Ta teoretična razmotrivanja kažejo svojo praktično stvar, ker se javljajo pred našimi očmi, nekako praktično v Jupitrovem sestavu v velike krajšem času. Preračunavanja, ki obsegajo v osolnčju cele večnosti, se uresničujejo v malem in primeroma v kratkem času na Jupitru. Tako je Jupitrov sestav res solnčni sestav v malem.

Kaj nam povedo zvezdoglede o tem orjaku med premičnicami?

Prostemu očesu se Jupiter na nebem svodu kaže kot zvezda prve vrste. Zari po vsem mirno, le redkokdaj se lesketa. Ker od nas ni vedno enako oddaljen, je tudi njegov svet različno močan. Kadar nam je najbolj blizu, se ta ko krepko sveti, da delajo v počeh, ko ne sije luna, večje obsejane stvari, n. pr. hiše, cerkve, griči celo senco od njegove luči. Daljnogled nam kaže v bližini štiri svetle pičice, ki se v kratkih dobah premikajo in sučejo okoli srednjega Jupitrove plošče. Le redkokdaj in z največjimi daljnogledi se zapazi še pet pičica. Te petere pičice so Jupitrov spremljevalci ali lune, o katerih hočem še pozneje razpravljati in jih opisati.

Kako daleč od nas in kako velika je ta premičnica? Če bi s solca hoteli priti do Jupitra, bi morali premeriti petkrat tako dolgo pot, kakor na zemljo, in tri in polkrat tako dolgo, kakor na Mart, namreč ogromno daljavo, ki meri čez sto milijonov milj ali sedemsto milijonov kilometrov. V tej daljavi kroži ta orjak okoli solca. Ker je njegov tir precej eliptičen, je v največji daljavi 112½ milijona milj ali okoli 800 milijonov kilometrov od solca, in v največji bližini 102 in pol milijona milj ali 720 milijonov kilometrov. Njegov polmer se zato s solca vidi zdaj večji, zdaj manjši, kakor pač tudi z našega zemeljskega stališča.

Od zemlje se Jupiter oddači do 133 milijonov milj (850 milj. kilometrov). Razlika med 82 milijonov milj (600 milj. kilometrov). Razečka med največjo daljavo in največjo bližino znaša torej povprečno nad 40 milijonov milj (220 milj. kilometrov). Toliko približno meri polmer zemeljskega tira.

Iz navedenih števil si moremo nekoliko predstavljati, kako ogromno dolga mora biti pot, po kateri drvi Jupiter okoli solca. Ta pot je dolga nad 600 milijonov milj ali nad 4,200 milijonov kilometrov. Jupiter je premeri v približno 4,332 naših dneh, ali natančno v 11 letih, 314 dneh, 20 urah, 2 minutah in 7 sekundah. Tako dolgo je toraj na Jupitru leto, skoraj 12 naših let. Vsak letni čas traja potemtakem tam 3 leta. Na dan preleti Jupiter v vsemiru 1,115.000 kilometrov dolgo pot, ali na sekundo se pomakne 12.900 metrov daleč. Jupiter toraj nikako ni počasen, a zaostaja za nami za polovico, ker zemlja drvi z nami vred še enkrat tako hitro skozi vsemir.

Da je Jupiter res velikan, spoznamo iz nekaterih primerov in števil.

Kako velika je kaka stvar, najlažje spoznamo, ako jo primerjamo s predmeti, ki so nam po velikosti dobro znani. Iz različnih števil smo posneli in vsako nekako lahko sodi po vsakdanji skušnji, da je naša zemlja ogromna krogla. Proti Jupitru je le kroglica! Jupiter je v primeri z zemljo res pravi orjak, gorostasen velikan, ker je približno 1,400 krat večji. Pomisli, kakšen "dolgin" bi bil mož, ki je 1,400 krat višji od tebe! Recimo, da meriš dva metra; on bi meril 2,800 metrov. Niti v obraz bi mu ne mogel pogledati. Ta velikan (Jupiter) ima v sebi prostora, da bi spravil lahko 1,400 zemeljskih krogel "pod streho". Jupitrov premer prekaša premer naše zemlje 11 krat in meri približno 19,000 geografskih milj, ali 142,000 kilometrov. Površje mu je 118 krat večje od zemeljskega. Iz Jupitrovega obsega bi pa mogli narediti približno 1,200 zemeljskih krogel. Ko bi mu hoteli narediti ob ravniku obroč, bi moral biti ta obroč 400,000 kilometrov dolg. Če bi nam bil Jupiter tako blizu, kakor nam je luna, bi se nam orjak pokazal v podobi prav gorostasne plošče. Polmer te plošče bi prekašal 34½ krat polmer naše lune. Prostor, ki bi ga z zavzema Jupitrova plošča na nebu, bi bil 1200 krat večji od prostora, ki ga zavzema na nebem svodu polna luna. To bi bila za ponočnjake dosti velika "lanterna".

Izmed vseh premičnic je Jupiter največji. Njegova masa je do 2½ krat večja kakor masa vseh drugih premičnic skupaj. Iz solčne mase bi se dalo narediti le 1048 Jupitrovih mas. Narobe bi pa zgnatili iz Jupitrove lahke 310 zemeljskih mas. Njegova gostota je znatno manjša od gostote naše zemlje, namreč le ¼ zemeljske. Potemtakem je malo gostejša od vode. Iz tega sklepajo, da se Jupiter še ni strdil in nima nobene skorje na površju. Ako so njegove snovi gostejše od vode, potem niso na površju, temveč v središču, ker je tam privlačnost najjaka.

Kako torej na Jupitru izgleda?

Ker je njegova gostota še tako neznatna, bo njegovo površje pokrito z neizmernim vodovjem, iz katerega štrle kvečemu le posamezni otoki. Pravzaprav si moramo misliti, da pokriva vso Jupitrovo površje od strahovitih viharjev razburkano morje, o katerem veljajo svetopisemske besede: "In

Duh božji je plaval nad vodami". Zdi se, da je ta velikan šele v onih geoloških dobah razvita, katere ima naša zemlja morda že milijone let za seboj.

Jupiter ne tvori oblike polne krogle, ker je, kakor večina premičnic, na tečajih precej sploščen. Med tečajnim premerom in med onim na ravniku znaša razlika 1157 milj, ali približno 8100 kilometrov. Sploščenje in vrtenje vplivata na privlačnost, ki je na ravniku za naših 100 funtov 224 funtov, na tečajih pa 276 funtov. Človek bi torej na Jupitru tehtal približno še enkrat toliko, kolikor na zemlji.

Velikan Jupiter je nekaka srednja postaja med značnimi prikaznimi na zemlji in skrivnostni na solcu. Ko bi solnce slučajno menjalo vladati svojo družino, ter izgubilo svojo privlačnost ali gravitacijo, bi radi svoje velikanske mase prevzel vlado Jupiter in prisilil vse premičnice, ter nekatere zvezde repatice, da bi se sukale okoli njega. Ker je Jupiter veliko manjši od solca, bi bila zdatno manjša tudi privlačnost ali gravitacija. Vse bi šlo primeroma jako počasi, tako, da bi n. pr. zemlja premerila svojo pot komaj v 380 letih. To bi bili za nas "slabi časi", a ni se nam jih treba bati.

Ze leta 1665 je zvezdoglede Cassini na Laškem opazoval pege, ki se kažejo na Jupitrovem površju, ter je iz njih premikanja izračunal čas, v katerem se Jupiter zavrti okoli svoje osi. V novejših časih so to opazovanje nadaljevali še bolj natanko in našli, da se Jupiter zavrti okoli svoje osi v teku devet ur in približno petdeset minut, torej ne celo deset ur. Velikanu se mora potemtakem zelo muditi, da se tako strašno hitro vrti. Tako hitro se v vsem našem osolnčju ne vrti noben člen. Orjak nikakor ni okoren, kakor bi utegnili misliti. Dan in noč trajata torej na Jupitru približno le 5 ur. Ker pa je Jupitrova os le malo nagnjena proti ravnini tira (kot meri 87 stopinj) vsa krogla torej enakomerno razsvetljena, oziroma v temi, je med dnevom in nočjo pozimi in poleti le nezaten razloček. Le na tečajih je ozek prostor, kjer noč in dan prekoračita vrtišče Jupitrove osi, torej južni ali severni tečaj. Kadar ima potemtakem n. pr. tečaj poletje, traja dan skoroda šest let. Pozimi mu sledi šestletna noč, ker leto traja na Jupitru nad 11 naših let. Čudna mora biti noč šest dolgih let.

Jako malo izpremembe prinašajo vsaj za isti kraj tudi letni časi. Kraji ob ravniku imajo večno poletje, v zmernih pasovih se neprestano smehlja živa vesna, ob tečajih pa gospodari kruta, večna zima. Kakšno je podnebje in kakšne so vremenske razmere ob raznih letnih časih, tega ne vemo. V daljavi, v kateri se nahaja Jupiter od solca, solnčni žarki nimajo več one moči, s katero se vsipajo na zemljo. Ali se pomanjkanje te moči solnčnih žarkov na kak način nadomešča, n. pr. da jih zrak lažje vsprejema, ali da ima Jupiter še lastno notranjo gorakoto, ki solnčnim žarkom nekako pomaga, tega nam veda dozdaj še ne more točno pojasniti.

Ker je Jupiter tako strašno daleč od nas in se zemlja suče popolnoma o okviru njegove poti okoli solca, ne zapazimo na njem nobenih izprememb ali faz. Pač pa imam dokaze, da je ta svet neprozoren, in da baje tudi ne žari v lastni luči. Solnčna luč je na Jupitru povprečno 27 krat slabša, kakor pri nas, ali 15 krat slabša, kakor na Martu, kadar je najbližje solca. Ker je

Jupitrova plošča štiri krat večja od Martove, bi se v največji bližini moral Mart bolj svetiti ko Jupiter, ako oba enakomerno odbijata (reflektirata) sprejeto luč. Pa je nasprotno. Jupiter je svetlejši od Marta. Iz tega moremo sklepati, da Mart več luči požre (absorbira), ali pa, da mora na Jupitru neodvisno od solca poleg solčne luči priti vpoštev še druga luč. Ta luč je prav izdatna, drugače bi ne mogla tako žareti. Iz tega sklepajo nekateri astronomi, da mora Jupiter imeti nekaj lastne luči. Drugi niso tega mnenja in trdijo ravno nasprotno.

Prav zanimivo je opazovati dogodke, ki se vršijo na Jupitrovem površju. Kaj vse vidimo?

V daljnogledu zapazimo gorostasne kupa gostih megel, ki se v vsoprednih gručah gnetijo ob ravniku in segajo precej visoko proti tečajem velike plošče. Hitro menjavajo svojo obliko in tudi barvo; ob ravniku tvorijo svetlejši pas. Oblike izpreminjajo pogostoma očividno prav silovito. Iz razdrapanih, silovito razkosanih oblik moremo opravičeno sklepati, da se vrše na površju strašni prevrati. Taki siloviti meteorološki prevrati pa ne morejo biti edinele učinki solnčnega žarenja, ki je, kakor sem že omenil, na Jupitru

27 krat slabše od našega, temveč morajo imeti svoj vzrok drugod. Očividno je ta vzrok iskati v izbruhih, ki prihajajo na površje iz Jupitrovega središča, morda tudi v tem, da je lastna toplota te premičnice še vedno zelo visoka. Megle kažejo obliko širokih kolotov (obročev), ki se ovirajo okoli plošče. Odkod to? Gotovo od tega, ker se vrti okoli svoje osi v kratki dobi ne celih 10 ur, torej tako neznansko hitro, da zgrabi vrtenje nekako tudi megle in jmvrtisne oblike okroglih kolotov. Če bi kdo od zunaj opazoval megle na naši zemlji, bi v takozvanih "kalmih" ob ravniku zapazil svetlejši trak. Enak svetel trak zapazimo na Jupitrovem ravniku.

(Dalje sledi.)

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Več tajnikov in tajnic ima navado, da nam pošilja premembe naslovov članov v pisnih.

Ker je to neprikladno, ker je pri tem več dela in stroškov in ker imamo za premembe naslovov posebne kartice (dopisnice), — zato uljudno prosimo vse tajnike (ce), da naj vporablja pri tem izključno goroznačene predpisane kartice. Na vsaki kartici je prostora za 5 prememb; če imate več prememb, rabite dve kartici.

Dalje prosimo, da naj se pri

vsaki premembi označi tudi stari naslov, kakor kažejo rubrike; v zadnji rubriki pa navedite, če je član (ica star(a) ali nov(a).

Če Vam grede te kartice že h koncu, ali če jih sploh nimate, pišite na upravništvo "Glasila" ponje.

IZ ČESA DELAJO PARFUM?

Marsikatera "moderna" in elegantna dama, ko gre v mesto, se "našminka" po obrazu z raznimi barvili, poleg tega se pa še s parfumiom (dišavami) namaže, da diši za njo več blokov daleč. Če bi znala in vedela, da dragoceni parfumi ni v resnici narejen iz raznih dišečih rož, ampak iz vsega drugega, bi parfuma gotovo nikdar ne rabila, ker bi se ji gabil.

Po zahtilu nekega uglednega kemista v neki tovarni parfuma in kozmetičnih izdelkov, se vporablja za parfumi največ živalskega olja in maščobe. Za to služijo pet vrst živali in sicer se jemlje sok in žlezo iz črev morskoga kita, žrelo pižma (možeka), dalje cibeta, (smrdljivcu podobna žival) in bobra. Celo navadne rožne dišave ne izdelujejo iz prstnih rož, ali cveta, temveč le kemičnim potom.

Mornarica Združenih držav ima 2600 izvežbanih (poštnih) golobov ki preletijo lahko 100 milj na uro.

Vsak predsednik Združenih držav lahko sledi svoje predništvo do izseljenca.

PRED dolgimi, dolgimi leti je pristala ob ameriški obali ladja. Na nji so bili moški in ženske. Med njimi sta bila oče in mati, kojih nasledniku je bilo namenjeno predsedništvo Združenih držav.

V tej deželi ima vsak moški in ženska enako priliko. To pomenja, da more edinele večje razumnostvo zmagati. Mogočno razumnostvo mora živeti v zdravem močnem telesu. Vsled tega mora današnja mati, ki hoče dati svojemu otroku jasno priliko v Ameriki, gledati na to, da mu da pravilen začetek v telesnem in duševnem oziru.

Kot je dobro mleko življenska hrana, je Bordenovo Eagle Mleko priznana za mleko vseh mlekov in svrhu hranjenja otroka. Sloves, ki je za imenom Bordenovega mleka, je posledica večletno prave službe. Izbrčna ameriška javnost, ki je vajena kupovati, kar hoče in kjer hoče, je posvetila svoje misli velikemu problemu mleka in velika večina je spoznala, da je Bordenovo Eagle Mleko edino mleko, ki ustvarja močne in zdrave moške in ženske.

Čehočete informacije v vašem lastnem jeziku, kako hraniti otroka ali izvedeti, če je slabo ohranjen, koliko naj tehta in kako visok naj bo, kakšno hrano mu dajate in druge dragocene informacije, izrežite kupon v tem oglasu ter ga pošljite nam in mi vam bomo poslali navodila brezplačno.

THE BORDEN COMPANY

Borden Building, New York

Označite kakšno knjižico hčete
NAVODILA OBEDI KNJIGA
ZAHRANJENJE ZA OTROKE ZA OTROKE

Ime.....
 Naslov.....
 (Slovenian)

EAGLE BRAND
 THE BORDEN COMPANY
 NEW YORK, U. S. A.

OTOK ZAKLADOV

Angleško spisal R. L. Stevenson. Poslovenil J. M.

(Nadaljevanje.)
XXIII.

Na upadajočem morju.

Cohnič je bil za osebo moje velikosti in teže zelo varna ladjica, ki je lepo plavala po morju, vendar jo je bilo nenaavadno težko voditi. Kljub vsem naporom se je vedno obračal iz svoje smeri in vrtenje o krog lastne osi jebil njegov najboljši manever. Celo Ber Gun sam je priznal, da ga je bilo zelo težko voditi, dokler nisi poznal njegovih lastnosti. In teh njegovih lastnosti gotovo nisem poznal. Obračal se mi je v vsako smer, samo v onu ne, kamor bi bil jaz rad; naj več sem vozil s stranjo in po polnoma sem prepričan, da bi sploh nikdar ne dospel do ladje, če bi ne bilo odtoka. Najsem veslal, kakor hitro sem hotel, odtok me je gnal na dobro srečo hitro dalje, in tam je ležala Hispaniola ravno pred mojega pota, tako da je nisem mogel zgrešiti.

Najprvo se mi je pokazala kakor črna, temna hiša, zatem se je prikazalo njeno ogrodje in naposled sem bil pri njej, ob vrvi njenega sidra, ki sem je zagrabil.

Vrv, napeta kot tetiva je močno vlekla svoje sidre. Okoli in okoli ladje je tok v temi šumjal in žuborel, kakor gorski potok. En sam urez z mornarskim nožem in Hispaniola bi plavala z odtekajočim morjem!

Do sedaj je bilo vse dobro, potem sem se spomnil, da je prerezana napeta vrv sidra tako nevarna, kakor okrog sebe bijoče konj. Deset proti eni se je lahko stavilo, da bi vrv pomela mene in moj čoln iz vodne gladine, ako bi bil tako brezmišeln in bi odrezal Hispaniolo od sidra.

Radi tega sem se vstavil, in če bi mi ne bila sreča zopet tako posebno mila, bi moral svo načrt opustiti. Toda malo sapice, ki so začele pihljati od jugovzhoda, so se takoj, ko je nastopila noč, preobrnila v jugozapadne vetrove. Ravno ko sem to razmišljal, je potegnili veter bolj močno, zgrabil Hispaniolo in jo potisnil proti toku navzgor in na veliko svoje veselje sem začutil, kako je vrv v moji roki odjenjala in se je roka, s katero sem jo držal za trenutek potopila v vodo.

V tem trenutku je bil moj sklep storjen; vzel sem svoj nož, ga s pomočjo zob odprl ter rezal vrvico za vrvice, dokler se ni ladja držala samo že na nitih. Nato sem počakal, da prerežem tudi še te, kadar ne bodo preveč napete.

Ves ta čas sem slišal glasove iz kabine; da pa povem resnico, moje misli se so tako pečale z drugimi stvarmi, da nisem imel časa poslušati. Sedaj šele, ko nisem imel drugega opravila, sem začel bolje paziti.

Po enem teh glasov sem spoznal krmarja Izraela Handsa, ki je bil v prejšnjih letih Flintov topničar. Drugi je bil moj prijatelj z rdečo čepico. Obadva sta bila očitno nad vse pijana in sta še vedno pila; kajti ravno ko sem poslušal, je eden s pijanostmi vzklikom odprl eno zadnjih oken in vrgel ven neko stvar, ki je morala biti steklenica. Vendar moža nista bila samo močno pijana, bilo je očito, da sta bila tudi divje razkačena. Kletvice so padale kot toča in naraščal je tak vrišč, da sem bil pripravljen na konec s pretepom. Pa prepričal se je lepo poleg in glasovi so se nekoliko časa utihnil.

Na obrežju sem videl svet velikega taboriščnega ognja. Nekdo je prepeval dolgočasno,

staro, enolično mornarsko pesem brez konca in kraja. Čul sem jo že na potu več kot enkrat in sem se je prav dobro spominjal. Bila je ta pesem prav primerna družbi, ki je loživala zjutraj tolike izgube. Šoditi po vsem, kar sem videl in slišal, so bili ti roparji ravno tako brez vsakega čuta, kakor voda, po kateri so se vozili.

Naposled je zopet potegnila sapa; ladja se je začela premikati s stranjo in se mi bližala. Čutil sem, kako je vrv odjenjala in s krepkim urezom sem popolnoma prerezal vrv.

Veter je le malo vplival na čoln sam, ki je skoro naenkrat uplaval proti rilen Hispaniole. V istem času se je začela ladja obračati in plavati počasi preko toka.

Veslal sem na vse kriplje, da se prevrnem vsak hip; spoznavši, da ni mogoče odriniti čolna naravnost proč, sem ga potiskal proti zadnjemu delu ladje. Končno sem bil prost svojega nevarnega soseda in ko sem zadnjikrat pogledal na veslom, me je po rokah oplazila vrv, ki je visela zadaj s krova. Naglo sem jo pograbil.

Zakaj sem to storil, ne vem. Bil je nekak nagon; ko pa sem jo imel v svojih rokah in se prepričal, da je gori pritrjena, se me je začela polotevati radovednost in sklenil sem, da pogledam skozi okno v kabino.

Vlekel sem za vrv roko čez roko, in ko sem mislil, da sem dosti blizu, sem se vzpel z velikansko nevarnostjo nekake za polovico svoje velikosti in sem tako videl strop in del kabine. Sedaj sta ladja in nje majhni spremljevalec precej hitro držala po vodi. Ladja je govorila, kakor pravijo mornarji, precej glasno in z neprestanim pluskanjem rezala neštevne valove. Dokler nisem pogledal skozi okno, nisem mogel razumeti, zakaj stražniki niso bili vznemirjeni. En pogled pa je zadostoval, in bil je v resnici en sam pogled, ki sem ga smel upreti iz svojega nestanovitnega čolnčiča. Vide sem Handsa in njegovega tovariša v ljutem boju, držoča drug drugega za vrat.

Sedel sem zopet dol na klopi in skoro bi padel iz čolna. Za trenutek nisem mogel ničesar videti razun teh dveh divjih zabuhlih obrazov, ki sta se pod kadečo svetilko zibala sem in tja, in zaprl sem oči, da se zopet privadijo temi.

KO ČLOVEK UMIRA.

Nedavno so zdravniki doganili, da človeški možgani živijo ali delujejo še 25 ur po smrti telesa. Če bi takoj po smrti kake osebe vzeli njeno srce iz telesa in mu vbrizgali oksiginirane (kisik) krvi, bi to srce bilo še nadaljnjih 24 ur.

Kdor umrje vsled izgube krvi, ne čuti pri tem nobene bolečine; radi tega so si samomorilci že v starih časih najrajši prerezali glavne žile, da jim je kri odtekla.

Pravijo, da tudi utopljeni ne čutijo nobene bolečine; proces njih smrti je podoben uspavanju; hujše bolečine pa občutijo, ko se jih skuša spraviti zopet k življenju, ali rešiti.

Ko človek umira izgubi najprvo čut vonja, zatem čut tipa, vida, okusa in posluha.

Smrtna borba ali agonija je samo domišljav fenomen (poseben pojav). Krčeviti trenutki nastanejo običajno še le proti koncu; vsi ti krči so pa samo živčna reakcija, kojih se umirajoča oseba več ne zave-

da. Bolezen na smrtni postelji je pač huda, toda smrt, sama na sebi je pa brez bolečin.

Izmed 1000 slučajev smrti umre naravno samo ena oseba in sicer vsled visoke starosti; ostalih 999 pa umre vsled posledic kake bolezni.

Pri zelo starih ljudeh se večkrat opazi splošno telesno slabost, ki pa prihaja v obče vsled že izmučenih možganov, kar povzroča da sčasoma oslabijo še ostali udje telesa in ves notranji telesni sestav.

SPOMNITE SE GENERALA SHERMANA!

Malenkostne bolezni večkrat vodijo do zelo resnih posledic. Spomnite se slučaja slavnega generala zvezne vojske W. T. Shermana. On je rekel: "Nekega večera se bom vrnil domov iz gledališča in na potu se bom prehladil. Bolehal bom dva ali tri dni in potem bo vsega konec." In tako se je zgodilo. V teh prvih tednih jeseni slišite vsepovsod kašljanje, v uradih, gledališčih, dvoranah, na vlaku in v mnogih slučajih sledi temu pljučnica, ako ljudje zanemarijo prehlad. Trinerjev Cough Sedative je izrstno zdravilo proti prehladenju in kašlju; nanj se lahko zanesete in se izognite nevarnosti resnih posledic. Potrebno je tudi, da

pijete Trinerjevo zdravilno grenko vino, ki stimulira črvesje do normalnega delovanja, ojači oslabele krvne delce in vam daje potrebno rezistentno moč v teh dnevih ko se sezona preminja in ko vsak lahko postane žrtev bolezni. Zdravila in preparacije Jos. Triner Company-je Chicago, Ill. so vedno zanesljive. Vprašajte vašega lekarnarja ali trgovca z zdravili!

(Advertisement.)

F. M. OPEKA

Prodaja zemljišč. (Real Estate.)
1711 Sheridan Rd. North Chicago, Ill.
Zavarovanje (Insurance) proti ognju, strelji, nevihti, ciklonu in tornadu. Jaz sem zastopnik dveh največjih zavarovalniških družb na svetu. Moje stalno in vedno geslo je bilo: **Dobra postrežba.** Zavarovanje vseh vrst.

Tivoli Studio

Edini poljsko-slovenski fotografičen atelje v Jolietu, Ill.
JOS. SITKOSKI, lastnik
635 E. Jefferson St. Joliet, Ill.
TELEFON 5617
Najbolj moderni "studio" v mestu. Slike jemljemo vsak čas čez dan in tudi zvečer. Izdelujemo posamezne slike družinske slike, poročne itd. Povečujemo razne slike vseh kombinacij. V zalogi imamo tudi lepe cvrtirje.

Železničarska ura SAMO \$10.95

POZLAČENA—NA 21 KAMNOV

Zastonj - FONOGRAF - Zastonj

Tukaj se vam nudi prilika, kakoršna še nikdar ne v vašem življenju. Pogledite to sliko in pazno prečitajte ta oglas. To krasno pozlačeno (goldfilled) železničarsko uro z 21 kamni, lahko pri nas kupiet za slepo ceno. Ista stane samo \$10.95; poleg tega pa dobite popolnoma zastonj še ta krasen fonograf!

Ta ura je pozlačena, lepo engravirana, ima prvovrstno kolesje z 11 kamni, dobropritrjeno škatljo, da ne more prah ali vlaga vanjo; ima močna peresa ter patentiran regulator, da kaže pravi čas. Te vrste ure rabijo železničarji, cestni železničarji in drugi trgovci, ker so močne in grede zelo točno. Če imate tako uro, si s tem dosti stroškov za popravilo prihranite; imeli boste vedno fino, točno in trpežno žepno uro leta in leta. Ta ura je med brati vredna \$25.00. Mi edini jo prodajamo za tako nizko ceno, ker smo naredili pogodbo še pred vojno z velikimi tovarnami. Blago dobivamo naravnost iz tovarn, pa ga tudi naravnost kupcem pošiljamo.

BREZPLACEN FONOGRAF, s to uro je bolj majhen, toda zelo priročen lep in močan. Igra na vsakem 10 palčnem rekordu, izvemšči Edisonovega. Ima čist in močan glas.

Če ste katerikrat že imeli to uro, — nič zato, — naročite si še eno, pa jo prodajte z dobičkom kakemu drugemu; fonograf boste dobili popolnoma zastonj. Če ne boste z blagom zadovoljni, vrnite nam tekom 10 dni inšurano po pošti nazaj, in mi vam bomo denar povrnil.

NE POŠILJAJTE DENARJA VNAPREJ! Izrežite samo ta oglas, pošljite ga nam po pošti in 50c za poštnino ter odpravne stroške; za blago v znesku \$10.95 boste pa plačali ko pride na dom. Požurite se. Pošljite naročilo takoj na:

GRAND NOVELTY CO. 1723 N. KEDZIE AVE DEP 2013 CHICAGO, ILL.

Važno in koristno!

V vašo lastno korist vas opozarjamo na sledečo važno stvar:

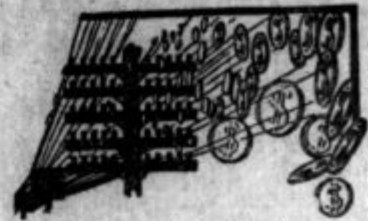
Ali ni boljše imeti denar tudi varno naložen po 5 odstot., 5½ odstot., 6 odstot. in še več odstot. obresti, kakor samo po 3 odstot. ali 4 odstot.? Razlika pri tem na leto je velika. Ako imate torej le par sto dol. društvenega denarja na razpolago, naložite ga v zanesljive mestne, okrajne ali državne bonde, ki vam donajajo več obresti. V slučaju nujnosti, bonde lahko vedno prodate.

Mi imamo na prodaj raznovrstne bonde in vrednostne papirje. Skoro vse bonde, katere lastuje K. S. K. Jednota, smo tej podporni organizaciji mi prodali. Delujemo pošteno in solidno. Pišite nam v slovenskem jeziku za pojasnilo.

A. C. ALLYN & Co.

71 W. MONROE ST., CHICAGO, ILL.

Pošiljanje denarja v starikraj brzojavno in drugače.

Najhitrejši način za pošiljanje denarja je brzojavno. Dostikrat je vsled nujnosti tak način nujno potreben. V ta namen je naša banka organizirala posebne zveze in je sedaj pripravljena za točno izvrševanje denarnih nakazil v Jugoslaviji, Italiji in drugod in sicer v dolarjih, dinarjih, lirah, ali kakor pač potrebe zahtevajo.

HITER NAČIN za izvrševanje denarnih nakazil za stari kraj je tudi potom kabel-pisma, to se pravi, da gre nakazilo čez morje po kabelu in potem po pošti naprej. Pristojbina za tako kabel-pismo je \$1.00

DOBER IN NAVADNI NAČIN za pošiljanje denarja je potom pošte. Mi imamo svoje lastne zveze v starem kraju z zanesljivimi bankami in pošto in naše pošiljatve so dostavljene točno in brez vsakega odbitka. Prejemnik dobi denar na svoj dom, ali na svojo domačo pošto.

NAŠA POSEBNOST je pošiljanje ameriških dolarjev v Jugoslavijo bodisi po brzojavu ali po pošti. Ne pozabite tega! **NAŠE CENE** so vedno med najnižjimi. Prepričajte se! **POTOVANJE.** Vse posle za potovanje v stari kraj, kakor tudi za potovanje od tam sem, kakor tudi vse druge posle tičooče se starega kraja, vam najbolje oskrbi naša banka.

Denarne pošiljatve in vsa druga pisma naslovite na

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK

70—9th Avenue., New York City

Pristopajte v K. S. K. Jednoto

Važno!

STAROKRAJSKE BANKE, N. PRIMER:
Slavenska banka D. D. Zagreb.
Prva Hrvatska stedionica, Zagreb.
Francosko Srbska banka, Beograd.

plačujejo na terminirane vloge do 5% obresti na leto. Ako nameravate denar na ulogo poslati, pošljite mi dolarje, in jaz bom svoto preračunal v dinarje ter odposlal v stari kraj. **VLOŽNO KNJIZICO** vam bom preskrbel v najkrajšem času. **DOPREMA ROJAKOV IZ KRAJA, POTNIŠKI ODDELEK, PIŠITE ZA POJASNILA.**

EMIL KISS :: BANKIR
133 SECOND AVE., NEW YORK CITY.

Vse društvene tiskovine

kakor: pismeni papir, kuverte, nakaznice, pobotnice, bolniške liste, pravila i.t.d. se izdelujejo hitro in po zmerni ceni v naši tiskarni. Slavnim društvom preskrbimo na željo prestavo pravil iz slovenskega v angleški jezik. Kadar torej potrebuje Vaše društvo kaj tiskovine obrnite se do nas.

AMERIKANSKI SLOVENEK

Prvi slov. list v Ameriki; \$2 na leto
1006 N. Chicago St. Joliet, Illinois.

FIRST

NATIONAL BANK

Established 1857

BANKA, KJER SE LJUDSTVO SMEJE.

Poslovanje s kakimi bankami je podobno slučaju, kakor bi človek denar v kako grobnico naložil. Taka stvar je hladnokrvna in resna. Pri taki priliki bi moral človek misliti, da **Vam** banka dela kako uslugo, če prevzame vaš denar.

Ni pa tako s to banko. Pri nas se lahko počutite kot doma. Spoznali boste, da imate posle z ljudmi, ki so vam podobni. In čemu? — Saj se celo radi smejejo.

Če si izbirate prijazno banko, se bo vam naša banka gotovo dopadla. Čemu torej ne otvorite pri nas še danes svojega računa, kar bo v vašo lastno korist.

Premoženje te banke znaša \$12,000,000.00

THE OLDEST and LARGEST BANK in JOLIET